

FEMINISTIČKI ZAOKRET SUVREMENOG HRVATSKOG FILMA

Veći broj redateljica nove generacije donio je promjenu domaće kinematografije

U kinematografiji u neovisnoj Hrvatskoj među redateljicama jedino je Snježana Tribuson uspjela snimiti tri dugometražna igrana filma, i to dosljedno antifeminističkim pristupom ženskim likovima kao u filmovima iz devedesetih, dok su sve ostale redateljice snimile samo jedan film. Ipak, pojavio se veći broj redateljica nove generacije. Najveću promjenu u tretmanu ženskih likova na filmu donio je upravo val mladih redateljica koje su u svojim filmovima stavile žene u središte i promijenile perspektivu hrvatske kinematografije.

Kao začetnice iznijansiranih, životnih, jakih i zaokruženih ženskih likova u hrvatskom filmu posljednjih desetak godina se izdvajaju dva filma u kojima se ističu četiri protagonistice izvrsne feminizirane egzistencijalne drame *Ti mene nosiš* (2015) Ivone Juke te mlada (anti)junakinja sjajne crnohumorne socijalne drame *Ne gledaj mi u pijat* (2017) Hane Jušić. Pri tome treba naglasiti ulogu javne televizije, jer je Jukin film snimljen i kao televizijska serija u 7 epizoda, u kojima su i jače nego u filmu razrađeni likovi i dramske situacije. Film Hane Jušić također je podupro HRT.

Kao ustrajne autorice zanimljivih ženskih likova u kratkim filmovima izdvojile su se Sonja Tarokić, Hana Jušić, Jasna Nanut, Barbara Vekarić, Hana Veček, Nikica Zdunić, Judita Gamulin, Kristina Kumrić i još nekoliko mlađih autorica. Tu je i uglavnom tek koncipiranjem priča i funkcioniranjem likova ženskim temama okrenuta Irena Škorić, autorica priželjkivano provokativnog no zapravo anegdotalnog i na opća mjesta o odnosima među spolovima i seksu oslonjenog omnibusa *7 seX 7*. Kad govore o svojim ostvarenjima i njihovim protagonisticama, Irena Škorić ispravno primjećuje da su žene u hrvatskom filmu nekad kuhale paštašutu i šutjele, dok se danas bore za sebe i svoja prava, a Hana Jušić tvrdi da radi i da želi raditi filmove o snažnim ženama.

Dok je u slučaju njezina dugometražnog prvijenca *Ne gledaj mi u pijat*, kao i u slučajevima primjerice ranijih kratkih filmova *Zimica*, *Terarij* i *Da je kuća dobra, i vuk bi je imao*, to sasvim razvidno, jer su u fokusu dva ženska lika – mlada protagonistica (Mia Petričević) i njezina sredovječna majka (Arijana Čulina) – koje funkcioniraju kao današnje varijacije tradicionalnih arhetipova dalmatinskih žena, pri čemu autorica nema iluzija o tome da je iz tih arhetipova i zadanih uloga moguće lako pa možda i uopće izići (ali je svakako moguće to pokušati, pa makar i buntom, slobodnim seksom i bijegom), riječi Irene Škorić nisu poduprte njezinim filmom. Omnibus *7 seX 7* pokušava biti provokativan i u nekim stvarima odvažan, pa čak i subverzivan, no naposljetku se sve svodi na stereotipno poigravanje klišejima o seksu i samo djelomice ljubavi, dok se provokativnost svodi na minimum erotike i pretpostavljivo tematiziranje homoseksualne ljubavi u jednoj priči.

S druge strane, Hana Jušić uspijeva biti intrigantna i kontekstom svoje priče, turobnom obiteljskom i socijalnom slikom koja okružuje njezinu protagonisticu, u konačnici čini se trajno osuđenu na životarenje u perpetuiranju ustaljenih modela muško-ženskih i obiteljskih odnosa. U ponešto drugačijem (urbanom) i modernijem kontekstu, onom zagrebačkih ulica i rada na TV-sapunici, na nemogućnost mijenjanja svojih sudbina osuđene su i protagonistice Jukina *Ti mene nosiš*, otuđena šminkerica Lidija (Nataša Janjić), producentica Nataša (Nataša Dorčić), neurotična redateljica Ives (Lana Barić) i Lidijina 10-godišnja kći Dora (Helena Beljan). U likovima i sudbinama svih njih prelamaju se položaji, uloge i stanja žena u današnjoj Hrvatskoj, one su redom energične, samosvjesne i emancipirane (s iznimkom mlade Dore), ali i nezadovoljne i nesretne, a bolju budućnost jednog će dana možda, ali samo možda, moći ostvariti tek Dora.

Nakon spomenutih filmova slijedio je *Aleksi* Barbare Vekarić (2018), *Dnevnik Dijane Budisavljević* (2019) Dane Budisavljević, *Mare* Andreje Štaka (2020), *Murina* Antoanete Alamat Kusijanović (2021) i *Zbornica* Sonje Tarokić (2021). Taj je val bio i međunarodno zapažen i nagrađen: 2021. godine Antoaneta Alamat Kusijanović osvaja Zlatnu kameru u Cannesu s *Murinom*, Sonja Tarokić Posebno priznanje žirija u Karlovym Varyima sa *Zbornicom*, dok za glavnu ulogu u filmu *Mare* Andreje Štaka Marija Škaričić osvaja Srce Sarajeva 2020. Trend su potvrdile Dubravka Turić (*Tragovi*, 2022), Nina Violić (*Baci se na pod*, 2022.), Jasna Nanut (*Sedmo nebo*, 2023.), Vanja Juranić (*Samo kad se smijem*, 2023.). Iz svega navedenog jasno je da ženski val u hrvatskom filmu nije prolazna pojava i da vrijeme kad su samo muškarci i muška perspektiva filmova dominirali hrvatskom kinematografijom ipak prolazi.

© *Zlatko Vidačković, FILMOVI.hr, 27. studenog 2023.*

Tekst je objavljen uz potporu Agencije za elektroničke medije u okviru projekta poticanja novinarske izvrsnosti. Dopušteno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora.